Հետազոտականաշխատանք

Կազմակերպությանտվյալներ • Անվանում, հասցե • Տնօրեն • Էլ.հասցե • Հեռախոս	«Մասնակցայինդպրոց» կրթականհիմնադրամ ՎահրամՍողոմոնյան masnakcayindproc@gmail.com +37493581908
Հետազոտությանթեմա/վերնագիր • Հետազոտությանթեմա	Հայոց պատմություն առարկայից <<Զինված պայքարը Սյունիքում>> թեմայի ուսուցումը VIIIդասարանում <<Կերպարային քարտեր>> մեթոդի միջոցով:
Ուսուցչիտվյալներ • Անուն, ազգանուն, հայրանուն • Մասնագիտություն • Հեռախոս • Էլ.հասցե • Դասավանդվողառարկաներ • Դասարաններ	Խարազյան Վարդիթեր Մոսիի Ուսուցչուհի +37477403743 xarazyanvarditer@gmail.com Հայոց պատմություն, Համաշխարհային պատմություն, Հայոց եկեղեցու պատմություն, Իմ հայրենիքը, Հասարակագիտություն V, VI, VIII, IX
Ուսումնականհաստատությանտվյալներ • Անվանումը, հասցե • Հեռախոս • Էլ.հասցե (տնօրենության) • Web կայքիհասցե	ՎանաձորիՊ.Տիչինայիանվան 20 հիմնականդպրոց ,Մյասնիկյան 7ա +374 4-00-74 vanadzor20@school.am vanadzor20.schoolsite.am

Բովանդակություն

Ներածություն	3	3
Հիմնականբովանդակություն	6	4
Եզրակացություններ, առաջարկություններ	16	5
Օգտագործվածգրականությանցանկ	17	6
Հավելվածներ18		7

Ներածություն

Նպատակըեւհետազոտականհարցը	Սովորողների մոտ զարգացնել պատմական ակտիվ մտածողություն, պատմական իրադարձությունը տարբեր կերպարների տեսանկյունից դիտարկելու կարողություն, քննադատական և վերլուծական մտածողություն: Արդյո՞ք նպատակահարմար է <<Կերպարային քարտեր>> մեթոդի կիրառումը <<Զինված պայքարը Սյունիքում>> թեմայի ուսուցման շրջանակներում վերը նշված կարողությունների զարգացման համար:
Ո՞րառանցքայինկոմպետենցիային/կարողունակությաննէուղղվածնպատակիուսումնասիրությունը	ժողովրդավարականևքաղաքացիականկարողունակություն
Հետազոտությանթիրախայինխումբըևշրջանակը/քանակ, սեռայինբաշխում/	8-րդդասարանիսովորողներ՝12-13տարեկան ,ընդհանուրառմամբ23աշակերտ,որից9 տղա,14՝աղջիկ,խմբերումբաշխումըիրականացվելէհավասարապես՝հաշվիառնելովսեռըևքանակը:
Օգտագործվածհետազոտականմեթոդները, գործիքները (օրինակ՝քանակականհետազոտություն՝հարցաթերթիկիմիջոցով, որակականհետազոտություն՝խորինհարցազրույցիմիջոցովեւայլն)	Առանցքային մեթոդ՝ <<Կերպարային քարտը>> հրաշալի միջոց է պատմական կարևոր իրադարձությունները <<ներսից>>՝ տարբեր կերպարների դիտանկյունից ուսումնասիրելու համար: Քարտը ներկայացնում է տվյալ իրադարձության կերպարների մտադրությունները, հուզական վիճակները, տեսանկյունները: Կերպարային քարտը կարելի է կիրառել պատմական ակտիվ մտածողություն խթանող տարատեսակ հարցադրումների քննարկման համար:

	Սովորողների հետ կազմվել է իրադարձության դերակատարների ցանկը: Յուրաքանչյուր կերպարի վերաբերյալ քարտում ներառվել է նախնական տեղեկատվություն, որոնք ուրվագծում են նրա մտադրությունները:Քարտերը վիճակահանությամբ բաժանվեց նախապես ձևավորված խմբերին: Տրվեց վերլուծելու ժամանակ: Խրախուսվեց վերլուծել <<իրենց>> կերպարը և փաստարկել, թե այդ կերպարը տվյալ իրավիճակում ինչպիսի շահեր, մտադրություններ ու կանխատեսումներ կարող էր ունենալ: <<Վենի դիագրամ>> մեթոդի միջոցով կերպարները համեմատվեցին, գտան ընդհանրություններ և հակադրություններ: Նախապես սահմանվեց համեմատության նպատակը: Այն կառուցվեց չորս շրջանաձև պատկերների միջոցով , որոնք ունեին հատման մեծ մակերես, որտեղ նշվեցին անձերի ընդհանրությունները, իսկ չհատվող մասերում՝ առանձնահատկությունները: «Զրույց» Այսմեթոդըկիրառվում է սովորողներիմտավորգործունեություննակտիվացնելունպատակով:Զրույցիընթացքումսովորողըկրկնում և ամրապնդում է անցածնյութերը,ձեռք բերումնորգիտելիքներ:Զրույցիընթացքումմշակվում է տրամաբանորենմտածելու,փաստերի և երևույթներիմիջևնորկապերհաստատելու,ուշադիրլսելու , հարցերին քննադատաբարմոտենալու, վերլուծելուկարողությունները:
Հետազոտությանիրականացմանժամանակահատվածը	2 դասաժամ

Հիմնականբովանդակություն

Գրականությանակնարկ ● Մեջբերումներարդենարվածհետազոտություններից, ● Մեջբերումներգրականությունից, տեղեկությանվստահելիաղբյուրներից: **<u>Պարտադիրէկատարելհղումաղբյուրին</u>**	Հատված Թահմասպ շահի ուղերձից, որով ճանաճում է Դավիթ Բեկի իշխանությունը. <<Եվ ահա այսօր քեզ կարգեցի իշխան և գլուխ մեր բոլոր խաների, որ այդ կողմերում են, և Կապանի երկիրը, որ վերցրիր քաջությամբ, քեզ թող լինի>> Թահմասպ շահ, Մազանդարան, 1728թ <<Արիացեք, մի երկնչեք, հետևեցեք մեզ, եթե հասել է մեր վախճանը՝ քաջաբար մեռնենք, որովհետև մեզ համար ավելի լավ էարիությամբ պարիսպներից դուրս մեռնել, քան այստեղ, մեր աճքերի առաջ տեսնել մեր ընտանիքների ու բարեկամների մահը:>> Մխիթար սպարապետի և Տեր–Ավետիսի կոչը հայ զիվորներին
Հետազոտությանընթացքը	Սյունիքիազատագրականպայքար, 1722-1730 թվականներինսկսվածազատագրականշարժումպատմական Սյունիքնահանգիբնակչությանմասնակցությամբ:Դրանպատակ ներկասեցնելթուրքականհարձակումըդեպիԱրևելյանՀայաստան, երկրամասըմաքրելօտարզորքերիցուազատագրելայն:Ժամանակագրականհերթականությամբհամընկելէ Արցախիազատագրականպայքարին (1724-1731): ԱրևելյանՀայաստանումայդժամանակիշխումէին Բագրատունիներից Սյունիներից ու Առանշահիկներից սերողազնվականտոհմերիներկայացուցիչներ, այդթվում՝ Հասան-ՋալալյաններիԴոփյանների , Պռոշյանների Օրբելյանների Վաչուտյանների Զաքարյանների և Կյուրիկյանների շառավիղները, ովքերիրենցվերահսկողությանտակունեինոչընդարձակկալվածքներ:Պարսիկներընրանց «մելիք» էինանվանում (արաբ.՝ ملك՝ թագավոր):Նրանցիցբացիհայժողովրդիշահերըներկայացնումևհայերինհամախմբումէր ԱմենայնՀայոցԿաթողիկոսը, որինստավայրը 1441 թվականիցգտնվումէր էջմիածնում:

18-րդդարիսկզբներից Սյունիքում և Արցախում պատրաստվ ումէինազատագրականճարժման:Արցախումբնակչությունըմի ատարրէր՝հայկական, ևպայքարըղեկավարվումէրմելիքներիուհոգևորականության, մասնավորապես՝ Ավանհարյուրապետի ու Գանձասարիկաթո ղիկոս ԵսայիՀասան-Ջալալյանի կողմից:Նրանքկարողացելէ ինհավաքագրել 40 հազարանոցբանակ:ՄինչդեռՍյունիքումբնակչությունըմաքու րհայկականչէր. լեռնայինճրջաններումբնակությունէինհաստատելիսլամադա վանցեղեր, իսկազատագրականուժերըսակավամարդէինևոչհամախմբվա ծ:Բացիայդ, այնտեղիզորէինճրջակապարսկամետևիսլամադավանիճխանն երը:Զանգեզուրումազատագրականճարժումըկազմակերպելու ևվրացազատագրականուժերիհետկապերհաստատելունպատ ակովՍյունիքիմելիքներիուտանուտերերիհանձնարարությամ բհայաևտրական ՍտեփանոսՇահումյանը մեկնումէ Թբիլի սիևբանակցումվրացարքայորդիՇահնավազիհետ:Նրախնդրա նքով Քարթլի-ԿախեթիթագավորՎախթանգ VI-ը 1722 թվականինՍյունիքէուղարկումմիքանիհայզորավ արներ: 30 հոգանոցզորականներիջոկատը, որոնցճարքումառավելհայտնին ԴավիթԲեկն էր, հաստատվեցին Շինուհայրավանումևիրենցճուրջըհամախմբե ցինտեղիզինվածուժերը:ԴավիթԲեկկիստեղծումէռազմականխո րհուրդ, աչքիընկածզորականներից Մխիթարին ճանակումզորքերիս պարապետ, իսկ Տեր-Ավետիսին, Փարսադանին, Թորոսին, Ավթանդիլին, Բայանդուրինևուրիճներինտալիսզորաջոկատիհրամանատար իկոչում:Սյունիքիմելիքներնուտանուտերերը՝ԶավնդուրիԹո րոսիճխանը, ՊապևՊալիհարյուրապետները, ՀալիձորիմելիքՓարսադանըևուրիճներ, ներկայանումենԴավիթԲեկինևպատրաստակամությունհայտն ումմիանալազատագրականճարժմանը:ԴավիթԲեկըկարողանո ւմէստեղծել 2000-անոցկանոնավորբանակ, իրմոտհրավիրում ՏաթևիվանքիհոգևորառաջնորդՀովակիմե պիսկոպոսին, ովհավաստումէհոգևորդասիաջակցությունըազատագրական պայքարին:

ՆույնտարվաճնանըԴավիթԲեկըպարտությանմատնեցկարա չողլուևջևանճիրքոչվորցեղերին:Ուչթափա (թուրքերեն՝ üçtepe՝ եռաբլուր) տեղանքումջևանճիր 32

ցեղերիմիֆանիհազարանոցզորֆիդեմԴավիթԲեկի 400
հոգանոցզորամասըհաղթանակէտանում:Վաչկատունցեղերի
անասուններնուունեցվածքըբաժանվեցհայգյուղացիներին:Զո
րավարիհեղինակությունըաճեց:Ապագրավվումէ Տաթևի մոտ
գտնվողամրոցը,
որըպատկանումէր իսլամընդունածմելիքԲաղրին:ԴավիթԲեկ
ըմելիքինքերումէՇինուհայրևհրամայումեկեղեցումբոլորինե
րկայությամբտասներկուօրբարձրաձայնասել. «Լո՛ւյսՆուսավ
որչիհավատին,
վայուրացողին»:Այնուհետևհրամայումէկտրելնրագլուխը,
իսկինքըգալիսևհաստատվումէՏաթևում:Մելիքիունեցվածքը
բաժանվումէզինվորներինուգյուղացիներին:Բեկըգլխատելէտ
ալիսնաևԵրիցվանիկի (Արծվանիկ)
իսլամընդունածմելիքՖրանգյուլին:Վախկոտությունուխուճա
պտարածելուհամարգլխատվումէՊապզորավարը,
կարճատևկալանքիենթարկվումՏեր-Ավետիսը,
Մխիթարսպարապետըևուրիշներ:Այսգործողություններիցհե
տոհայկականզորքերումկարգուկանոնէհաստատվում:

Հայբնակչությունըոտքիէկանգնումնաևերբեմնի Սյունիքիթա
գավորության մայրաքաղաք Կապանում:Շրջակամուսուլման
տիրակալները՝ԲարգուշատիուՂարադաղիխաները,
18000-անոցզորքովհարձակվումենհայկականզորքերիվրա:
Կապանի Եղվարդգյուղիմոտ 1723թվականին Զավնդուրինա
կատամարտումհայերըհաղթանակտարան:ԱզատագրվածԿապ
անըմիացավհայկականիշխանությանը:Հայկականուժերիկենտ
րոնատեղիդարձավ Հալիձորիբերդը:ՄխիթարՍպարապետիև
Տեր-Ավետիսիգլխավորածհայկականզորաջոկատներըգրավու
մեննաև Զևայիանաոիկբերդը՝ջախջախելովտեղիմոտ
4000-անոցկայազորը:Մեկտարիանց՝մայիսի 29-ին,
հայկականզորաջոկատներըգրավումենռազմավարականկարև
որնշանակությունունեցող Որոտանբերդը:
1724 թվականինպարսիցշահ Թահմասպ
II-իհրամանով Ղարադաղիխանը հարձակվումէհայկականիշխ
անությանվրա:ԴավիթԲեկինօգնությանենհասնումԱրցախիզո
րամասերը՝ ԻվանԿարապետի ու Ավանհարյուրապետի հրամ
անատարությամբ:Հայերիհաղթանակըվերջնականապեսամրպ
նդեցօտարըլծիազատագրումը:Դրանհաջորդեց Գողթան և Ար
ևիք գավառներիազատագրումը. Ագուլիսը ու Մեղրին մտան
հայկականիշխանությանտարածք:Սյունիքիմելիքներնուտանո
ւտերերըԴավիթԲեկինընդունումենորպեսերկրամասիգերագա
հիշխանևհայտնումիրենցհպատակությունը:

Դավիթզորավարիհրամանովամրացվումենհայկականբերդերը
,

որտեղհաստատվումէմշտականկայազոր:Առավելապեսհայտն
իէին Զավնդուրի բերդը՝ 2000 զինվորով, Կալերը՝
700, Շինուհայրը՝ 550, Սիսիանը՝
500, Տաթևը և Մեղրին՝ 400-ական,
ևայլն:Զանգեզուրիբանակներըբաղկացածէին 7000
զինվորից:Բանակներըբաժանվումէինզորամասերի,
որոնցհրամանատարներենկարգվումտեղականմելիքներնուՎ
րաստանիցժամանածհայզորականները:Զորամասերնունենու
մենիրենցդրոշներըևնթարկվումէինԴավիթԲեկին:ԿապանիՀ
ալիձորբերդըդառնումէիշխանանիստավան,
ամրացվումուկառուցապատվումէ:

1722-25 թվականներին՝երեքտարվաընթացքում,
հաղթահարելովբոլորդժվարությունները,
ԴավիթԲեկըոչմիայնվտարեցօտարներինութշնամիներին,
այլևհամախմբեց Սյունիքի հայկականմելիքություններըմեկդ
րոշիներքո:Միևնույնժամանակ Արցախումսկած ազատագր
ականպայքարը
նույնպեսպսակվելէրհաջողությամբ:ՄիևնույնժամանակՀայա
ստանիհյուսիսայինհարևանՎրաստանըհարձակմանէրենթար
կվելօսմանյանզորքերիկողմից. թուրքերը 1723
թվականինգրավելէին Թբիլիսին՝տիրանալովողջ թագավորու
թյանը:

1723
թվականիցհայ-վրացականմիացյալզորքերը, ՊետրոսՄեծի խ
ոստմանհամաձայն՝ոգևորված Կասպիականարշավանքի մաս
ինլուրով,
սպասումէին Գանձակի մոտգտնվողՉոլակվայրում:Արցախիզ
որահրամանատարությունըհամաձայնությանէրեկելԳանձակ
իմուսուլմաններիհետ՝թուրքականհարձակմանդեպքումհամա
տեղպայքարելունպատակով:Սակայնռուսականօգնությունըտ
եղչիհասնում,
իսկգանձակեցիներնանցնումենթշնամուկողմը. 1723
թվականինգրավվումէնաևԳանձակը:ԱրևելյանՀայաստանըհյ
ուսիսից,
արևմուտքիցուարևելքիցշրջապատվումէթուրքականզորքերո
վ:
1722
թվականիԻրանիզահակալականկռիվներիցհետո օսմանյանսո
ւլթան Ահմեդ III-ը (1703-1730)
հրամայումէզորքհավաքել՝ Անդրկովկասի ու Ատրպատական
ի վրահարձակվելունպատակով:ԶորահրամանատարԱբդուլլ
ահփաշայիգլխավորությամբկազմակերպվածբանակը 1723
թվականինգրավումէվրացմայրաքաղաք Թիֆլիսը,

ապա՝որոշժամանականց՝ Գանձակը: Ռուսաստանիկայսր Պե
տրոս I-ը,
ովսկսելէր Կասպիականարշավանքը (1722-1723), 1724
թվականինպայմանագիրէկնքումթուրքերիհետ:Դրահամաձայն
՝ռուսներինթույլատրվումէրգրավելԻրանի՝միայն Կասպիցծո
վին հարողտարածքները. Շամախիից արևմուտքընկածգավա
ռներըպետքէնվաճվեինթուրքերիկողմից:

1724
թվականիամռանըթուրքականզորքերըպաշարումեն Երևանը:
Երևանիինքնապաշտպանությունիցհետո, կորցնելով 20
000 զինվոր՝թուրքերըգրավումեն 10
000-անոցքաղաքը: Երևանիվերջինկուսակալըհանձնումէ բե
րդի բանալիներըթուրքերինևտեղափոխվումԻրան:Կուսակալ
ությանմյուստարածքներըգրավելուցհետոթուրքերըշարժվում
ենարևելք:Թուրքականբանակները Երևանի գրավումիցհետո
շարժվումենդեպիՍյունիքև Ատրպատական:

1726 թվականիննրանքթուրքերը Նախիջևանի կողմից՝ Արա
քս գետիհունով,
ներխուժումենՍյունիք:Տեղացիթուրքերիուպարսիցխաներիշն
որհիվնրանքկարողացաննառաջանալումիքանիհաղթանակներ
տանել:Շրջակամուսուլմանտիրակալներիհետմիացած՝օսման
յանզորավարներըփորձումենգրավելՍյունիքըևվերջտալհայկ
ականիշխանությանը:ԴավիթԲեկնիրզորքերովամրանումէ Հա
լիձորիբերդում:Մարտի
24-ինութմելիքներիուհարյուրապետներիստորագրությամբն
ամակէուղարկվումՌուսաստան՝օգնությանխնդրանքով, որը,
սակայն,
անպատասխանէմնում:Որոշռազմականգործիչներիհանդեսենգ
ալիսթուրքերիհետզինակցելուկոչին:Նրանցմիմասնանցավթշ
նամուկողմը:

1727 թվականիփետրվարի
26-ինթուրքերըպաշարեցինՀալիձորը:Թուրքականզորքերը,
աստիճաններմոտեցնելովբերդիպարիսպներին,
փորձեցինբարձրանալպարիսպներիվրա:Պաշարումըտևումէ
6 օր:Վերջինօրը 26
պարսպակործանմեքենաներիմիջոցովթշնամինգրոհումէբերդ
ը:Հայկականզորքերիդիմադրությունըթուլանումէր:Մարտի
4-ինզորքիհրամանատարությունըորոշումէանցնելվճռականգ
ործողությունների. նրանքվճռումենճեղքելպաշարումը,
դուրսգալշրջափակումիցևանցնելհակահարձակման:
Պաշարվածջոկատները, աննկատդուրսգալովբերդից,
հարձակվեցինթշնամուվրա:Խուճապիմատնվածթուրքականզո
րքերը, մեծկորուստներտալով,

դիմեցինփախուստի։Հալիձորիհաղթանակնօսմանյանբանակն
երիդեմտարածհաղթանակներիցամենախոշորնունշանավորնէ
ր:Թուրքերըկորցրին 13000 զինվոր, 143
մարտականդրոշ, ինկայականտեխնիկաուռազմավար:
Հալիձորինակատամարտից հետոհայերըթուրքականզորքերից
ազատագրեցինԿապանը՝նրանցքշելով Մեղրի:Օսմանյանբան
ակը, նահանջելով,
կենտրոնացավՄեղրիում։ՀայկականզորքերըՄխիթարՍպարա
պետիևՏեր-ԱվետիսիհրամանատարությամբհարձակմանանցՆ
անքաղաքիվրա։ՏեղացիներիցբաղկացածմիջոկատիանՆկատ
ափանցեցՄեղրի։Այնժամանակ,
երբթուրքերըշարժվումէինդեպիՓոքրթաղ՝դիմագրավելուհայ
երիգրոհին,
ՄխիթարՍպարապետիևՏեր-Ավետիսիջոկատըթիկունքիցգրո
հումէրթշնամուվրա։Անակնկալիգալով՝թուրքերըշարժվումենդ
եպի Մեղրուկիրճը,
որիելքըդարանակալելէինհայերը։Թուրքերընախընտրեցինշ
արժվելդեպի Արաքս ևանցնելգետը։Հետապնդելովթշնամուն՝
հայկականզորքերըազատագրեցինՄեղրինևհակառակորդիդե
մլիակատարհաղթանակտարան։ՀալիձորիևՄեղրիիհաղթանա
կներըոգևորությունառաջացրեցինհայկականզորքերիմեջ:

ՕսմանյանբանակներիդեմտարածհաղթանակներիցհետոԴավ
իթԲեկը, համոզվելով,
որոուսականկողմիցօգնությունչիստանալու,
պատվիրակությունէուղարկումպարսիցշահԹահմասպ
II-իմոտ՝համագործակցությանառաջարկությամբ։Վերջինսպ
արտությունէրկրելթուրքերիցուստիհավանությունէտալիսառ
աջարկությանը։ Մազանդարանում ապաստանածշահըհատու
կհրովարտակովճանաչումէԴավիթԲեկիիշխանությունը,
նրանիրավունքվերապահումդրամհատելու:
ԴրանովպարսիցշահըճանաչումէԲեկիիշխանությունըոչմիայ
նամբողջԶանգեզուրում,
այլևԱրաքսիցձախափինգտնվող Ղարադաղում և Զանգեզուր
իլեռների արևմտյանկողմումգտնվող Նախիջևանում:Նրաիր
ամանովթուրքականարշավանքինդիմագրավելուհամարպարսի
կկառավարիչներըպարտավորէինզինվածօժանդակությունցու
ցաբերելԴավիթԲեկինուհայկականիշխանությանը։Սակայննո
ւյնթվականիկեսերինԴավիթԲեկըմահանումէ,
ևզինվորականղեկավարությունըանցնումէՄխիթարսպարապե
տին:
ՕսմանյանզորքերըկրկինհարձակվումենՍյունիքիիշխանությ
անվրա։Գրոհինդիմագրավելուժամանակհայկականզորահրամ
անատարությանշարքերումտեղիունեցավպառակտում. Դավի
թԲեկը,

ումնելիքներըենթարկվումէինորպեսզահերեցիխանի, ուներազնվականծագում, մինչդեռ Մխիթարըռամիկէր:ՈւստիՍյունիքի՝ժամանակիվերնախավիմիմասըսատարումէհոգևորականզորավար Տեր-Ավետիսին:Վերջինսիակվածէրթուրքերիհետհաշտվելուհանձնվելումտքին: 1729 թվականիսկզբին, երբհակառակորդըկրկինպաշարեց Հալիձորիբերդը, ՄխիթարՍպարապետըպահանջեցշարունակելպաշտպանությունըևուժասպառանելթշնամուն, իսկՏեր-Ավետիսընախընտրեցնրանցհետբանակցելուուղին: ՄխիթարՍպարապետըստիպվածէրզիջերովհեռանալբերդից: Թուրքերըգրավեցինբերդը, կողոպտեցինուկոտորեցինհայբնակչությանը, տղամարդկանցսպանեցին, կանանցվերցրինիրենցհարեմները, իսկերեխաներինգերեվարեցին:ՀալիձորիանկումիցհետոՏեր-Ավետիսըհեռացավ Երուսաղեմ՝ապաշխարելու, իսկՄխիթարսպարապետըշարունակեցազատագրականպայքարը:

Մխիթարըմիավորեցհայկականուժերըևթուրքերիդեմմիշարքաջողհարձակումներկազմակերպեց, որիարդյունքումազատագրվեցինբազմաթիվբնակավայրեր: 1730 թվականին, Օրդուբադում թուրքերիդեմհերթականհաղթանակտանելուցհետոսպարապետըվերադառնումէ Խնձորեսկ:ՕսմանյանզորահրամանատարԱբդուլլահփաշանհաշտվելէրհայկականիշխանությանգոյությանհետ, ևպատրաստվումէրդեսպանուղարկելՄխիթարիմոտ:Սակայնվերջինսլուրէստանում, որԽնձորեսկվերադառնալուճանապարհինՄխիթարսպարապետըդավադրաբարսպանվելէհայերիկողմից:Տեղիբնակիչներից ոմանք, վախենալով, որգյուղըկարողէարժանանալՀալիձորիճակատագրին, թուրքերինսիրաշահելուհամարգլխատումենՄխիթարինուգլուխնուղարկում Թավրիզ:Փաշանիրամայումէգլխատելսպարապետինսպանողներին:

Սյունիքիազատագրականպայքարըավարտվեց՝չհասնելովվերջնականնպատակին:ՍակայնթուրքերիիշխանությունըԱրևելյանՀայաստանումտևեցմիքանիտարի. 1735 թվականինպարսիցզորահրամանատարԹահմասպղուլիՆադիրխանը (ԹահմասպիծառաՆադիր), ովհետագայումհռչակվումէ Նադիրշահ,

	հետէգրավում Ատրպատականն ու Անդրկովկասը:Հայերին, ովքերդիմադրելէինօսմանյանզորքերինԱրցախում, ՍյունիքումուԱյրարատում, բարձրինքնավարությունէընորհում, ճանաչումհայմելիքներիիրավունքներըու ԷջմիածնիՄայրՏաճարին ոսկեջահնվիրում: 18-րդդարումէականպատերազմականգործողություններտեղիչենունենում:ԱրևելյանՀայաստանըենթարկվումէվարչական փոփոխությունների. Երևանիկուսակալության տարածքումառաջանումեն Երևանի (ՀՀմարզերից՝ Կոտայք, Արմավիր, Արարատ, Արագածոտն, Գեղարքունիք) ու Նախիջևանի (Վայոցձոր) խանությունները, իսկ Ղարաբաղիկուսակալության տարածքում՝ Ղարաբաղի (ԼՂՀև Սյունիք) ու Գանձակի խանությունները:Երևանիկուսակալության՝Կարսիգավառիտարածքը Օսմանյանկայսրությանն էրանցելդեռ 1639 թվականին՝ Հայաստանիչորրորդբաժանման ժամանակ:Այս իրավիճակըտևումէմինչև 19-րդդարիսկիզբը՝ ԱրևելյանՀայաստանիմիացումըՌուսաստանին:

Եզրակացություններ, առաջարկություններ

Վերհանված արդյունքներ, եզրակացություններ, պատասխանհետազոտականհարցին	Բավականին հետաքրքիր ևուսուցանողդասապրոցես էր:Այն նպատակը,որն իսկզբանե դրված էր ,հասավ իր վերջնարդյունքին:Սովորողներըամբողջությամբ ներգրավված էին թեմայի մեջ: Սովորողները կարողացան տարբեր կերպարների վերլուծության միջոցով պատմական

	իրադարձությունները մեկնաբանել, վերլուծել տարբեր տեսանկյուններից:
Այլտեղեկատվություն	

Օգտագործվածգրականությանցանկ

1. ԺամկոչյանՀ.Գ. և ուրիշներ, Հայժողովրդիպատմությունսկզբիցմինչև 18-րդդարիվերջ Երևան 1975

2.<<Պարադիգմա>> կրթական հիմնադրամ /2020/

3. ՍիմոնյանՀ., Հայոցպատմություն. Հիմնահարցեր, Երևան, 2000

4.
«ԱզատագրականպայքարըՍյունիքում»: ԱրեւմտահայաստանիեւԱրեւմտահայութեանՀարցերուՈւսումնասիրութեանԿեդրոն:

5. ՍարգսյանԱ., ՀակոբյանԱ., ՀայոցպատմությունհնագույնշրջանիցմինչևմերօրերըԵրևան,
«Ճարտարագետ», 2004

6. «ԱզատագրականկռիվներըՍյունիքում:
Հայկականանկախիշխանությանստեղծումը»: ԵՊՀՀայագիտականհետազոտություններիինստիտուտ:

7.ՊողոսյանՍ. և ուրիշներ, Հայոցպատմություն, Երևան, «Ճարտարագետ», 2004

Հավելվածներ

Հաշվետվությանկցվածնյ ութեր • Հետազոտությանգործիք ներ (հարցաթերթիկներկամա յլ) • Նկարներ • Արդյունքներ	